

**IJTIMOIIY MOSLASHUVNING EPISTEMOLOGIK JIHATLARI:
GLOBAL DUNYODA O'ZBEKISTON YOSHLARINING BILIM OLISH
STRATEGIYALARI**

Muhiddinova Nafisa Safaraliyevna

*Lecturer at the International School of Financial Technology and Sciences, PhD
student at the International School of Financial Technology and Sciences*

Annotatsiya: *Ushbu tadqiqot globalizatsiya sharoitida O'zbekiston yoshlarining bilim olish strategiyalarining epistemologik asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Aralash uslubdagi metodologiya (N=150 so'rovnoma va n=25 chuqur intervyu) yordamida uchta asosiy moslashuv modeli aniqlandi: global bilim modellari, raqamli epistemik amaliyotlar va an'anaviy bilimlarning gibridlashuvi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, respondentlarning 68% mahalliy ta'lim an'analari bilan global raqamli resurslarni uyg'unlashtirgan holda gibrid o'qish strategiyalaridan foydalanmoqda. Maqolada post-sovet ta'lim transformatsiyasi uchun madaniy jihatdan barqaror epistemologiya modeli taklif etiladi.*

Kalit so'zlar: *ijtimoiy epistemologiya, yoshlar tadqiqotlari, Markaziy Osiyo, ta'limiy moslashuv, globalizatsiya*

ASOSIY QISMI

1. Global va mahalliy bilim oqimlarining uyg'unlashuvi

O'zbekiston yoshlari global bilim resurslaridan foydalanishda unikal gibrid modelni ishlab chiqmoqda. So'rov natijalariga ko'ra (N=150):

- 68% respondentlar zamonaviy platformalardan foydalangan holda, o'zlashtirgan bilimlarini mahalliy ustozlar bilan muhokama qilishadi
- 45% holatlarda global kontent milliy madaniy kontekstga moslashtiriladi
- Faqat 12% holatlarda to'liq global yoki to'liq an'anaviy model qo'llanilmoqda

2. Raqamli mediatsiya va bilimning tabiatining o'zgarishi

Yoshlarning bilim olish jarayonida kuzatilayotgan asosiy o'zgarishlar:

- "Clip epistemologiyasi" - 82% yoshlar 15 daqiqadan ortiq bo'lmagan video darslarni afzal ko'rishadi
- Telegramda bilim almashish - 78% talabalar asosiy bilim almashish platformasi sifatida Telegramni ko'rsatishdi

3. Madaniy va til to'siqlarining ta'siri

Bilim olish jarayonidagi asosiy to'siqlar:

- Chet tillaridagi materiallarni tushunish qiyinchiligi (62%)
- O'zbek tilidagi ilmiy kontent yetishmasligi (58%)
- Global kontentdagi madaniy referentsiyalarni tushunmaslik (47%)

4. Gender farqlari va urban-rural tafovut

Tadqiqot qiziqarli demografik farqlarni aniqladi:

- a) Shahar yoshlari qishloqliklarga nisbatan 2,5 baravar ko'proq xalqaro platformalardan foydalanadi
- b) Ayol talabalar erkaklarga nisbatan an'anaviy bilim manbalariga 18% ko'proq tayanadi
- c) Qishloq joylarda "ustoz-shogird" modeli 35% ko'proq saqlanib qolgan

5. Psixologik omillar va motivatsiya

Bilim olish strategiyalarini shakllantiruvchi asosiy psixologik omillar:

- "FOMO" (Qo'ldan boy berish qo'rquvi) - 55%
- Tanlov stressi - 48%
- Ijtimoiy taqqoslash - 42%

Epistemologik moslashuv: bilimning tabiati va global talablar

✓ **Bilimning globalizatsiyasi:** Hozirgi davrda bilim chegaralardan tashqarida tarqaladi, digital platformalar va ochiq resurslar (MOOCs, Coursera, edX) orqali o'rganish imkoniyatlari kengaymoqda.

✓ **Ko'p tillilik va madaniy kompetensiya:** Global bilim olishda ingliz tili bilan bir qatorda boshqa tillarni bilish, madaniy jihatdan sezgir bo'lish muhim ahamiyat kasb etadi.

✓ **Tanqidiy fikrlash va adaptiv bilim:** Statik bilim o'rniga dinamik va izchil o'rganish qobiliyati talab qilinadi.

O'zbekiston yoshlarining bilim olish strategiyalari

✓ **Zamonaviy ta'lim resurslaridan foydalanish:** Onlayn kurslar, webinar va virtual akademiyalarga qiziqish ortib bormoqda.

✓ **Xalqaro almashinuv dasturlari :** Chet elda ta'lim olish orqali global kompetensiyalarni egallash.

✓ **Startup va innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash:** Bilimni amaliy loyihalarga tatbiq etish, masalan, IT-parklar, texnoparklar va yoshlar inkubatorlari.

O'ziga xos muammolar va yechimlar

✓ **Internet va resurslarga kirish cheklovlari:** Ba'zi hududlarda internet infratuzilmasi sust, bu global bilim olishni qiyinlashtiradi.

✓ **An'anaviy ta'lim tizimining cheklovlari:** Ko'p hollarda test sinovlari va eski dasturlar innovatsion fikrlashni rag'batlantirmaydi.

✓ **Til to'siqlari:** Xalqaro platformalarda samarali ishtirok etish uchun ingliz tilini chuqur o'zlashtirish zarur.

Xulosa

O'zbekiston yoshlari global bilim makonida muvaffaqiyatli bo'lishi uchun epistemologik jihatdan moslashuvchan bo'lishi, digital resurslardan samarali foydalanishi va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishi kerak. Ta'lim siyosati yoshlarni qo'llab-quvvatlash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali ularning global rivojlanishdagi o'rnini mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Anderson, T., & Dron, J.** (2011). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 80-97. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i3.890>
2. **Castells, M.** (2010). *The Rise of the Network Society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.

3. **Ergasheva, N., & Karimov, A.** (2022). Digital transformation of education in Uzbekistan: Challenges and opportunities. *Central Asian Journal of Education*, 15(2), 45-62.
4. **Jenkins, H.** (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. NYU Press.
5. **Mirziyoyev, Sh.** (2021). *The Strategy of New Uzbekistan: Education and Innovation*. Tashkent: Uzbekistan Publishing House.
6. **Prensky, M.** (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
7. **UNESCO.** (2023). *Global Education Monitoring Report: Technology in Education – A Tool on Whose Terms?* UNESCO Publishing.
8. **Yuldashev, J., & Kim, S.** (2023). Youth Adaptation Strategies in Post-Soviet Education Systems: The Case of Uzbekistan. *Journal of Eurasian Studies*, 14(1), 78-95.
9. **Zamonaviy Ta'lim.** (2023). Statistical report on online education in Uzbekistan (2022-2023). Ministry of Higher Education, Republic of Uzbekistan.
10. **Zheng, Y.** (2021). Epistemic Adaptation in the Digital Age: How Global Youth Navigate Information Overload. *Journal of Digital Learning*, 8(2), 112-130.